

RYTŲ AZIJA

Azija yra didžiausias pasaulyje, tankiausiai apgyvendintas ir Europos Sąjungai geostrateginiu požiūriu itin svarbus žemynas. Rytų Azijoje Europos Sąjunga turi tris strategines partneres: Kiniją, Japoniją ir Korėjos Respubliką. Regione reikia spręsti opius saugumo klausimus, kaip antai, Šiaurės Korėjos keliamas branduolines problemas ir ginčus dėl Pietų Kinijos jūros. ES yra stipri ekonominė veikėja ir didžiausia paramos vystymuisi teikėja, ji skatina stiprinti institucijas, puoselėti demokratiją, gerą valdymą ir žmogaus teises.

Šioje informacijos suvestinėje aprašomas Rytų Azijos regionas. Taip pat žr. informacijos apie Pietų Aziją ([5.6.7](#)) ir apie Pietryčių Aziją ([5.6.9](#)) suvestines.

TEISINIS PAGRINDAS

- Europos Sąjungos sutarties (ES sutarties) V antraštinė dalis (ES išorės veiksmai);
- Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 206–207 straipsniai (prekyba) ir 216–219 straipsniai (tarptautiniai susitarimai);
- partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimai (dvišaliai santykiai).

RYTŲ AZIJA

A. Kinija

ES atnaujino santykius su Kinija 1994 m., tačiau Kinijai ir toliau taikomas ginklų embargas, kurį ES nustatė po 1989 m. įvykių Tiananmenio aikštėje. Iš ES ir Kinijos 2020 m. strateginės bendradarbiavimo darbotvarkės matyti, kad abiejų partnerių ekonominė ir geopolitinė tarpusavio priklausomybė didėja. Pagal šią darbotvarkę stiprinamas ir plečiamas bendradarbiavimas įvairiose srityse, pavyzdžiui, užsienio ir saugumo politikos, ekonominio vystymosi, pasaulinio valdymo srityse, taip pat daugiašalis bendradarbiavimas prekybos, investicijų, socialiniais ir aplinkosaugos klausimais ir bendradarbiavimas kitose srityse, įskaitant tiesioginius žmonių ryšius. 2016 m. ES priėmė dokumentą „Naujos ES strategijos dėl Kinijos elementai“.

Rengiantis 21-ajam ES ir Kinijos aukščiausiojo lygio susitikimui (vyko 2019 m. balandžio 9 d.), 2018 m. kovo 18 d. surengtas ES ir Kinijos strateginis dialogas. Iš [2019 m. paskelbto bendro aukščiausiojo lygio susitikimo pareiškimo](#) matoma, kad ES ir Kinija stengiasi ne tik bendradarbiauti sprendžiant pasaulinės reikšmės uždavinius, bet ir suteikti postūmį dvišaliams ekonominiams santykiams, kurie būtų kur kas labiau grindžiami nediskriminavimu, sąžininga konkurencija ir vienodomis

sąlygomis. ES ir Kinija sutarė ieškoti sprendimų, siekiant įveikti abiejų šalių nustatytas kai kurias svarbias kliūtis, ir „kartu įvertinti padėtį kitame ES ir Kinijos aukščiausio lygio susitikime“.

Bendrame pareiškime patvirtinta, kad ES ir Kinijai, kaip pasauliniams veikėjams, tenka bendra atsakomybė sprendžiant regionines ir pasaulines problemas, tokias kaip klimato kaita ir Paryžiaus 21-osios Klimato kaitos konferencijos (COP 21) susitarimo įgyvendinimas, bendros grėsmės saugumui, įskaitant kovą su terorizmu ir kibernetinį saugumą, ir su Iranu sudaryto bendro visapusiško veiksmų plano (BVVP) dėl Irano branduolinės programos (BVVP) laikymasis. Jos taip pat dar kartą patvirtino savo pasiryžimą stiprinti daugiašališkumą ir taisyklėmis grindžiamą daugiašalę prekybos sistemą, įskaitant tarptautinių pinigų ir finansų sistemų reformos (įskaitant TVF kvotas) procesus ir Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) reformą, dėl kurių ES ir Kinija sudarė bendrą darbo grupę. Jos patvirtino Didžiojo dvidešimtuko (G 20), kaip „svarbiausio tarptautinio ekonominio ir finansinio bendradarbiavimo forumo“ svarbą puoselėjant daugiašalę sistemą. Abi šalys taip pat įsipareigojo gerinti Europos ir Azijos jungtis, remiantis rinkos taisyklėmis, skaidrumu, atvirais viešaisiais pirkimais, vienodomis konkurencijos sąlygomis ir sąžininga konkurencija, taip pat užtikrinti ES strategijos dėl glaudesnių Europos ir Azijos sąsajų bei Kinijos iniciatyvos „Juosta ir kelias“ sąveiką.

ES ir Kinija įsipareigojo 2020 m. sudaryti plataus užmojo išsamų investicijų susitarimą, pagal kurį būtų užtikrintos vienodos sąlygos įmonėms, sukurtos naujos rinkos galimybės, užtikrinta investuotojų ir jų investicijų apsauga ir abi pusės galėtų numatyti platesnius ir didesnius užmojus.

ES vis dar yra pagrindinė Kinijos prekybos partnerė, o Kinija – antra pagal dydį ES prekybos partnerė. ES ir Kinijos prekybos prekėmis vertė didesnė nei 1,5 mlrd. EUR per dieną – 2018 m. ES eksporto metinė vertė sudarė 210 mlrd. EUR, o importo – 395 mlrd. EUR. ES paslaugų eksporto į Kiniją vertė 2017 m. siekė 44 mlrd. EUR, o importuojamų paslaugų vertė buvo 28 mlrd. EUR. 2017 m. Kinijos tiesioginių užsienio investicijų srautas į ES pasiekė maždaug 30 mlrd. EUR, o ES tiesioginės užsienio investicijos Kinijoje – maždaug 6–7 mlrd. EUR.

Parlamentas atkreipė dėmesį į Kinijoje vykdomus žmogaus teisių pažeidimus, įskaitant savavališką kalinimą, darbo stovyklas, mirties bausmę, žodžio ir asociacijų laisvės varžymą, priverstinius abortus ir represinę politiką [Tibete](#) ir [Sindziange](#). Parlamentas taip pat pritarė Kinijos piliečių reikalavimui vykdyti veiksmingas politines reformas^[1] ir pasmerkė įvairių žmogaus teisių gynėjų ir aktyvistų atžvilgiu vykdomus veiksmus. Kinija labai priešinasi bet kokiam „išoriniam kišimuisi“ į vidaus reikalus, įskaitant ir žmogaus teisių klausimus. 37-asis ES ir Kinijos žmogaus teisių dialogo raundas buvo surengtas 2019 m. balandžio mėn.

B. Taivanas

ES laikosi vieningos Kinijos politikos ir nepripažįsta Taivano kaip nepriklausomos valstybės. Tačiau ES toliau bendradarbiauja su Taivanu nepolitiniuose srityse, įskaitant

[1]2013 m. kovo 14 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl ES ir Kinijos santykių (OL C 36, 2016 1 29, p. 126)

komercines ir ekonomines sritis, pavyzdžiui, prekybą, mokslinius tyrimus ir klimato kaitą.

ES su Taivanu daugelyje sektorių, pavyzdžiui, automobilių pramonės, farmacijos, kosmetikos ir medicinos priemonių sektoriuose, vykdo gerai struktūruotą dialogą ekonomikos ir prekybos klausimais. ES yra penkta pagal dydį Taivano prekybos partnerė (po Kinijos, ASEAN, JAV ir Japonijos), taip pat ES ir Taivano prekyba prekėmis 2017 m. pasiekė naują rekordą – 51,9 mlrd. EUR. ES yra didžiausia investuotoja Taivane, 2017 m. jos tiesioginių užsienio investicijų srautas siekė 21,2 mlrd. EUR.

Parlamentas ne kartą ragino vykdyti glaudesnę ES ir Taivano dvišalį bendradarbiavimą tokiose srityse kaip prekyba, moksliniai tyrimai, kultūra, švietimas, klimato kaita ir aplinkos apsauga, pareikšdamas savo paramą galimoms deryboms dėl ES ir Taivano investicijų susitarimo.

2018 m. kovo 22 d. ES ir Taivanas surengė pirmąsias kasmetines konsultacijas žmogaus teisių klausimais.

C. Honkongas

ES ir Honkongas palaiko ryšius prekybos ir ekonominio vystymosi, muitinių bendradarbiavimo, inovacijų ir technologijų, konkurencijos, maisto saugos, aplinkos ir švietimo srityse. 2018 m. ES buvo antra pagal dydį (po žemyninės Kinijos) Honkongo prekybos partnerė, o Honkongas buvo 17-tas pagal dydį ES prekybos prekėmis ir 10-as pagal dydį prekybos paslaugomis partneris. 12-asis struktūrinis ES ir Honkongo dialogas įvyko 2018 m. gruodžio mėn. Europos Parlamentas savo [2017 m. gruodžio 13 d. rekomendacijoje](#), kurią priėmė praėjus 20-čiai metų po Ypatingojo Administracinio Kinijos Regiono Honkongo sukūrimo, pabrėžė, kad siekiant toliau stiprinti santykius su ES yra labai svarbu laikytis Ypatingojo Administracinio Kinijos Regiono Honkongo pagrindinio įstatymo. ES laikosi vieningos Kinijos politikos ir atsižvelgia į Kinijos prieštaravimą dėl kišimosi į vidaus reikalus, tačiau rezoliucijoje smerkiamas Kinijos kišimasis į Honkongo vidaus reikalus, nes dėl jo gali kilti pavojus principo „viena šalis – dvi sistemos“ ilgalaikiam perspektyvumui. 2019 m. kovo 12 d. ES išbraukė Honkongą iš [nabendradarbiaujančių mokesčių jurisdikcijų](#) sąrašo, nes valdymas pagerėjo.

D. Japonija

Japonija ir ES yra strateginės partnerės nuo 2003 m. ir jas vienija bendros su žmogaus teisėmis, demokratija ir teisės viršenybe susijusios vertybės. 2019 m. vasario 1 d. laikinai įsigaliojo ES ir Japonijos strateginės partnerystės susitarimas, kuris apima politinį dialogą, politinį bendradarbiavimą ir bendradarbiavimą sprendžiant regionines ir pasaulines problemas. Nuo to laiko partnerystė plėtojama kitu lygmeniu. Pagal šį susitarimą taip pat bus sustiprintas tarpparlamentinis Europos Parlamento ir Japonijos parlamento dialogas. ES ir Japonijos ekonominės partnerystės susitarimas, vienas iš visapusiškiausių ES laisvosios prekybos susitarimų, įsigaliojo 2019 m. vasario 1 d. Tikimasi, kad jis paskatins abiejų partnerių prekybą ir ekonomikos augimą. Į ekonominės partnerystės susitarimą įtraukti prekybos prekėmis ir prekybos paslaugomis įsipareigojimai, taip pat nustatyta sistema, kuria skatinamos dvišalės investicijos. Jame taip pat nustatyti plataus užmojo darnaus vystymosi tikslai ir pirmą

kartą įtrauktas konkretus įsipareigojimas laikytis Paryžiaus susitarimo dėl klimato kaitos.

ES ir Japonija turi bendrą viziją dėl atviros ir taisyklėmis grindžiamos pasaulio ekonomikos, kurioje užtikrinami aukščiausi standartai.

Japonija yra antra pagal dydį ES prekybos partnerė Azijoje (po Kinijos), bendra jų tarpusavio prekybos vertė 2018 m. buvo 135 mlrd. EUR. Abi šalys ir toliau pasiryžusios dar labiau stiprinti investicinius santykius, netrukus sudarydamos atskirą investicijų susitarimą, į kurį būtų įtraukti investuotojų ir (arba) investicijų apsaugos standartai ir ginčų sprendimo mechanizmas. 2018 m. liepos 17 d. ES ir Japonija užbaigė derybas dėl tinkamo duomenų apsaugos lygio. 2019 m. sausio 23 d. jos priėmė sprendimus pripažinti viena kitos duomenų apsaugos sistemas kaip lygiavertes, sukuriant didžiausią pasaulyje saugių duomenų srautų erdvę.

2019 m. balandžio 25 d. įvyko 26-asis ES ir Japonijos aukščiausiojo lygio susitikimas, kuriame aptarti tokie klausimai kaip klimato kaita, regioninis saugumas ir prekyba, taip pat dvišaliai santykiai.

E. Korėjos Respublika (Pietų Korėja)

ES ir Pietų Korėjos santykiai prasidėjo 1997 m. susitarimu dėl bendradarbiavimo ir administracinės savitarpio pagalbos muitinės veiklos srityje. Šiuo metu Korėjos Respublika yra viena iš dešimties ES strateginių partnerių pasaulio saugumo, ekonomikos, aplinkos ir tarptautinio bendradarbiavimo srityse. Dvišalė ES ir Pietų Korėjos prekyba labai išaugo ir 2018 m. pasiekė rekordinį 100 mlrd. EUR lygį. ES daug investuoja Pietų Korėjoje – jos sukauptosios tiesioginės užsienio investicijos 2017 m. sudarė 51 mlrd. EUR.

Pietų Korėjos mokslo ir technologijų sektorius yra vienas pažangiausių pasaulyje. Jame siekiama sutelkti dėmesį į inovacijas ir esama įspūdingų pasiekimų robotikos ir dirbtinio intelekto srityje, atveriančių naujų galimybių padidinti bendradarbiavimą su ES mokslo ir technologijų srityse.

Pietų Korėja turi labai suskaitmenintą ekonomiką ir rengia nacionalinę kibernetinio saugumo strategiją, atsižvelgdama į patirtus įsilaužimus ir išpuolius, dėl kurių nukentėjo milijonai žmonių ir oficialios interneto svetainės. Dėl daugelio didelio masto kibernetinių išpuolių organizavimo kaltinama Šiaurės Korėja. ES ir Pietų Korėja vis glaudžiau bendradarbiauja kibernetinių grėsmių srityje.

Įtampa tarp Šiaurės ir Pietų Korėjos 2017 m. buvo itin didelė dėl tęsiamų Šiaurės Korėjos ginklų bandymų. Šiaurės Korėjos dalyvavimas 2018 m. vasario mėn. Pjongčange vykusiose žiemos olimpinėse žaidynėse tapo lūžio tašku. Korėjos Respublikos prezidentas Moon Jae-in bando sumažinti įtampą, taikydamas dialogo ir pasitikėjimo stiprinimo priemones. 2018 m. balandžio–rugsėjo mėn. surengti trys Korėjos aukščiausiojo lygio susitikimai dėl branduolinio ginklo atsisakymo. ES remia diplomatinį Korėjos branduolinės krizės sprendimą.

2017 m. kovo mėn. Pietų Korėjos Konstitucinis Teismas patvirtino buvusios prezidentės Park Geun-hye apkaltą. 2017 m. gegužės mėn. prezidentu buvo išrinktas Demokratų partijos vadovas Moon Jae-in. Naujoji administracija įgyvendina plataus

užmojo ekonomikos augimo darbotvarkę, didina valstybės išlaidas ir vykdo socialinę persikirstymo politiką.

2018 m. balandžio mėn. Parlamento Užsienio reikalų komitetas lankėsi Japonijoje ir Pietų Korėjoje, siekdamas sustiprinti dvišalę strateginę partnerystę su abiem šalimis ir jų parlamentinį aspektą.

9-asis ES ir Pietų Korėjos aukščiausiojo lygio susitikimas įvyko 2018 m. spalio 19 d. Briuselyje. ES ir Pietų Korėja aptarė dvišalės darbotvarkės plėtojimą ir platesnio masto uždavinius, susijusius su visuotiniu ir regioniniu saugumu bei taika ir masinio naikinimo ginklų neplatinimu.

F. Korėjos Liaudies Demokratinė Respublika (KLDL) (Šiaurės Korėja)

Korėjos Liaudies Demokratinės Respublikos (toliau – KLDL arba Šiaurės Korėja) atžvilgiu ES laikosi kritiško bendradarbiavimo politikos, kurią vykdant derinamas spaudimas, sankcijos ir kitos priemonės, tačiau ryšių kanalai veikia. Dvišaliai santykiai yra riboti ir ES neturi jokių galiojančių dvišalių politinių ar prekybos sutarčių su Šiaurės Korėja. Be to, ES vystomasis bendradarbiavimas, kuris, visų pirma, susijęs su siekiu užtikrinti aprūpinimą maistu, gali būti vykdomas tik atsižvelgiant į politines aplinkybes, JT sankcijas ir kitus apribojimus (tai netaikoma humanitarinei pagalbai). Europos Parlamentas priėmė keletą rezoliucijų, kuriose smerkia Šiaurės Korėjos branduolinę ir raketų programas, ir išreiškė didelį susirūpinimą dėl blogėjančios žmogaus teisių padėties šalyje.

Siekdama papildyti ir sustiprinti atitinkamų JT Saugumo Tarybos rezoliucijų (rezoliucijų Nr. 2270, 2321, 2371, 2375 ir 2397) poveikį, [ES keletą kartų išplėtė sankcijų KLDL apimtį](#), išplėsdama draudimą investuoti, todėl jis taikomas ne tik finansinių paslaugų ir transporto, bet ir kituose sektoriuose. Kiti sektoriai – tai su įprastine ginkluote susijusi pramonė, metalurgija, oro erdvės ir kompiuterių paslaugos, taip pat paslaugos, susijusios su kasyba ir gamyba chemijos, kasybos ir naftos perdirbimo pramonės srityse. 2018 m. balandžio mėn.^[2] į sąrašą, kuriame numatytos ribojamosios priemonės KLDL asmenims, ES įtraukė vieną asmenį ir 21 subjektą, nes jie dalyvavo neteisėtoje prekybos veikloje ir vykdant veiksmus, kuriais siekiama padėti išvengti sankcijų. Iš viso į sankcijų sąrašus ES iki šiol savarankiškai įtraukė 59 asmenis ir 9 subjektus, o 80 asmenų ir 75 subjektai šiuo metu įtraukti į Jungtinių Tautų sąrašą.

Po to, kai 2018 m. vasario mėn. Šiaurės Korėja bendrai su Pietų Korėja dalyvavo Pjongčange vykusiose Žiemos olimpinėse žaidynėse, 2018 m. balandžio, gegužės ir rugsėjo mėnesiais įvyko trys Šiaurės ir Pietų Korėjos aukščiausiojo lygio susitikimai. Šis istorinis pokytis parodė abipusį abiejų šalių interesą siekti įtampos mažinimo ir taikos Korėjos pusiasalyje.

Pirmasis ES ir KLDL aukščiausiojo lygio susitikimas įvyko 2018 m. birželio 12 d. Singapūre. Šiaurės Korėjos prezidentas Kim Jong-un ir JAV prezidentas Donald Trump 2018 m. birželio 12 d. bendrame pareiškime nustatė naujus santykius, pagrįstus 2018 m. balandžio mėn. vykusiu aukščiausiojo lygio susitikimu susitikime pasirašyta Panmunjomo deklaracija. KLDL įsipareigojo siekti, kad Korėjos pusiasalyje būtų

[2]<http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/04/06/north-korea-eu-aligns-its-restrictive-measures-with-latest-un-sanctions/>

visiškai atsisakyta branduolinio ginklo. Antrasis KLDK ir JAV aukščiausiojo lygio susitikimas vyko 2019 m. vasario 27–28 d. Hanojuje (Vietnamas), tačiau susitarimas dėl branduolinio ginklo atsisakymo nebuvo pasiektas. JAV prezidentas D. Trump pareiškė, kad yra pasirengęs tęsti derybas su Kimu Jong-unu.

Jorge Soutullo / Ulrich Jochheim
05/2019

